

Donald J. Trump Liderliğinde Kıyamet Saati - Kaan Kutlu Ataç & Burak Korkmaz

ABD başkanları için ikinci dönemleri, “miras dönemi”dir. Miras dönemi başkana önemli politika hedeflerine ulaşarak veya ulus üzerinde kalıcı bir etki bırakarak tarihteki yerini sağlamlaştırma fırsatı sunar. Öte yandan, bir başkanın görev süresi sona yaklaştıkça etkisinin azaldığı ve dikkatlerin bir sonraki başkana odaklandığı ve icraatlarının “topal ördek” olgusu gibi zorlukları da beraberinde getirdiği de bilinmektedir. İkinci defa [“Kararlılık Masası’na”](#) oturan başkanlar, geleceğe yön verecekleri bu son dönemlerinde, dünyanın en büyük gücünü, gelecek nesiller tarafından hatırlanacak biçimde kullanmak isterler. Bu noktada kişilik özelliklerini ve dünya gerçeklerini bir araya getiren başkanlar, Amerikan sistemdeki güç konumlarının izin verdiği ölçüde, ideallerini hayata geçirmeye, ABD’nin uluslararası düzendeki lider konumunu korumaya, kendilerini güce taşıyan iç politikanın çıkarlarını gözetmeye çalışırlar. Teknik olarak, ilk

dönemlerinde ortaya koydukları karar alma ve uygulama pratiği, başkanların kişisel özellikleri açısından bizlere ikinci dönem politikalarına dair bir ipucu da verebilir. Sistemdeki güç konumları ise kongrenin iki kanadındaki partiler arasındaki dağılımla ortaya çıkmaktadır. Seçilmiş Başkan Donald J. Trump, ilk döneminin dış politika başlığında, barışın ancak güçle sağlanabileceği yönündeki yaklaşımını dile [getirmiş](#) ve uygulamıştı. Aslında ABD'nin Avrupa'daki askeri varlığı için yapılan harcamalar, Avrupa Caydırıcılık Girişimi kapsamında artmış ve Trump yönetiminin Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS), Ulusal Savunma Stratejisi (NDS) ve Nükleer Duruş İncelemesi (NPR) dâhil olmak üzere resmi belgelerinin tümünde, ABD'nin [şahin dış ve savunma-güvenlik politikalarına dönüşünün](#) bir işareti olmuştu. Bu anlamda ilk dönemi, Trump politikalarında müttefiklerin değerinin yeniden "America First" ile ifade edildiği bir dönem olarak da görmek mümkün. Ayrıca Trump'un, 1947'de kurulan Hava Kuvvetleri'nden bu yana hayata geçirilen ilk yeni askeri kuvvetin, [Uzay Kuvveti'nin kurulmasını sağladığını da hatırlamak lazım](#).

İlk döneminde ABD'nin kendi çıkarlarına hizmet etmeyen askeri maceralarını sona erdireceğini söyleyen Trump, hasımlarına karşı ABD'nin ekonomik ve askeri gücünü kullanmaktan çekinmemiş, müttefiklerinden ise sorumluluk paylaşımı talep ederken bu [sorumluluk paylaşımı](#)nı hem seçim döneminde, hem de seçilmiş başkan olarak da devam ettirmişti. ABD'yi kendi içine dönerek yeniden üstünlüğe taşımayı hedefleyen Trump, bu yaklaşımını "MAGA" (Make America Great Again - Amerika'yı Yeniden Büyük Yap) mottosu ile kitlelerin zihnine kazıdı.

Amerikan askerini, hiç bitmeyen savaşıardan eve geri getireceği yönündeki söylemi ve ekonomik olarak Amerikan emek piyasasını önceleyen yaklaşımı ile Trump, adeta [ikinci bir Monroe Doktrini](#) ortaya koyuyor. Bu benzerlik ABD'nin askeri ve ekonomik savunması açısından önemli bir jeopolitik iddiayı da içermekte. Trump'un Panama Kanalı'nın ABD'ye iadesi ve Grönland'ın satın alınması talebini yenilemesi ve bunun için gerekirse [askeri seçeneği de inkâr etmemesi önemlidir](#). Ayrıca Kanada'nın ABD'ye katılması gerektiği yönündeki [sözleri](#) de ciddiye alınmalıdır: Jeopolitik açıdan ve tarihsel arka plan perspektifinden bakıldığında, ABD uluslararası politikalardan elini çekerek yalnız hareket etmesini öngören infirat politikası uygulamak istiyorsa, Alaska, Panama, Grönland üçgeninde sağlayacağı seyrüsefer kontrolüyle, Batı Yarımkürenin kuzeyi

için günümüz ticari hatlarını ve gelecekte daha etkin olacağı düşünülen Kuzey Rotasını kontrol etmek zorundadır. Dahası Kuzey Kutup dairesindeki doğal kaynaklardan ABD'nin daha fazla faydalanması ve hasımlarının payının azaltılması da söz konusudur. Diğer taraftan, Gasden, Louisiana, Florida ve Alaska'nın, 19. yüzyılda ABD'ye katılmaları düşünüldüğünde, bahse konu coğrafyalarda hak iddia eden ABD'nin, Washington DC merkezli bir Kuzey Amerika konvansiyonel savunma alanı inşa etmeye çalıştığı da söylenebilir. Ancak Kanada'yı ABD'nin 51. eyaleti haline getirmek, Grönland ve Panama üzerinde [yayılmacı retorik](#) üzerinden hak iddia etmek, uluslararası hukuk ve diplomasi normlarına karşı benzeri görülmemiş bir meydan okumadır. Yine de her ne kadar bu tür söylemler uluslararası hukuka göre yasadışı olsa da, tarihsel arka planda işleyen daha önceki emperyalist eğilimleri yansıtan bölgesel hırsların potansiyel olarak yeniden tezahürüne işaret ettiği söylenebilir. Trump'un söylem ve eylemleri, başta NATO olmak üzere ABD'nin Avrupa ve diğer bölgelerdeki müttefikleri arasında [endişelere](#) de yol açtı. Dahası Trump'un açıklamalarında, uluslararası ilişkilere tek taraflı bir yaklaşımı yansıttığı ve NATO gibi çok taraflı kurumlar aracılığıyla işbirliği yapmak yerine Amerikan hâkimiyetine öncelik verdiği görülüyor. Ancak Trump'un, Kanada üzerinde ABD etkisini arttırmak için ekonomik yaptırımları kullanma önerisi, jeopolitik kaldıraç için ekonomik araçlara olan yaslanmaya da bir örnek teşkil ediyor. Bu durum Trump'un hem müttefikleri hem de rakipleriyle ilişkilerini yeniden şekillendirmek için ticaret ve ekonomik güçten yararlanma stratejisiyle de uyumlu.

Öte yandan bu strateji kimi riskleri de bünyesinde barındırıyor. NATO gibi ittifakların istikrarsızlaşması, ABD'nin gücünü küresel olarak yansıtmaya kabiliyetini zayıflatma ihtimalini de akla getiriyor. ABD'nin kurulmasına yardımcı olduğu birbirine bağlı güvenlik, ticaret ve diplomasi sisteminin tehlikeye girmesi, küresel etkisi üzerinde azalmaya yol açabileceği gibi, ulusal strateji belgelerinde esas hasımlar olarak ifade edilen Çin ve Rusya gibi diğer güçlerin meydan okumalarına da davetiye çıkarabilir. Çok taraflılıktan ve ittifak temelli diplomasiden geri adım atılması, ABD'nin diplomatik gücünde bir erozyona yol açabileceği gibi, küresel normların tasarımında ve muhtemel krizlerde uygulanacak politikalarda da etkisini azaltma potansiyeline sahip. Trump'un hırslı jeopolitik söylemlerinin, ABD'nin stratejik kırılganlığını da arttırabileceğini akılda tutmak gerekir. O halde Trump'un ikinci döneminde bu risklerin küresel kolektif güvenlik üzerinde hasımlarının iştahını kabartacak güç boşluklarını yaratması belki de kaçınılmaz

olacak. Çünkü yetmiş beş yılı aşan tarihiyle, NATO gibi bir güvenlik şemsiyesinin altında ortak tehditlere karşı korunmayı hedefleyen bir mimarının, en büyük ortağının bahse konu yapı içerisinde ortaklarına karşı yayılcı bir tutum sergilemesinin sonuçlarını kestirmek zor olmasa gerekir: *Müttefikler açısından ABD'nin güvenilmez bir ortak olarak ortaya çıkması*. Bu durumda ABD'nin müttefikleri üzerinde kaldıraç etkisi yaratan gücünün zayıflaması ABD İç Savaşı dönemi başkanı Lincoln'un uyarısını hatırlatıyor: Kendi içerisinde bölünmüş bir ev ayakta kalamaz.

Eğer ki, Trump'un yayılcı retoriği, çok taraflılığa karşı şüpheciliği ve ekonomik zorlamaya dayanması ile belirginleşen jeopolitik hırsları, geleneksel ABD dış politikasından keskin bir dönüğe işaret ediyorsa, bu yaklaşım, ABD'nin 2. Dünya Savaşı sonrası tasarladığı küresel düzenin altını oyma riski taşıyor. Dahası ABD'nin gelecekteki rolü ve etkisi konusunda belirsizlik yaratıyor.

Trump'un küresel jeopolitik hırslarının ortaya çıkardığı risklerin yanı sıra ülkesi için çizdiği resim de belirsizlikleri barındırıyor. Trump'un ilk döneminden bu yana yaşanan, toplumsal doku üzerinde kamplaşan ve ayrışan ABD'yi nasıl bir dört yılın beklediği sorusu bir merak konusu. Her ne kadar iç cephedeki bütünlüğü, ekonomik refahın kitlelere yayılmasıyla sağlama iddiasındaki Trump, bunu üretimi ABD topraklarına taşıyarak yapmayı hedeflese de bu hedef dış politikadan bağımsız değil. Enerji bağımsızlığı ile üretimde Çin'e karşı önemli bir avantaj sağlayacak ABD, Trump'un yasadışı göçmenleri sınır dışı etmek ve eğitimli göçmenlerin ülkede çalışmasına izin vermek yönündeki yaklaşımıyla, insan kalitesi merkezli yeni bir ekonomik kalkınma modeline geçmeye hazırlanıyor. Belki de bu yaklaşımın bir diğer hedefi, selektif göç politikası ile içine kapanacak ABD'nin, çekildiği sorunlu coğrafyaların insan yükünü, hasımlarına bir nevi kötü miras olarak devretmesidir. Ancak Trump'un, bu "Made in USA" modeliyle, bitmeyen savaşlardan, ekonomiyi sarsan salgın ve krizlerden, iptal kültürünün yarattığı karanlık iç hesaplaşmadan yorulan Amerikan toplumunu, Lincoln'un Kıtasal Tren Yolu Projesi veya Eisenhower'ın Eyaletler Arası Otoyol Projesi gibi yeni bir hayat tarzına ve yeni bir küresel iddiaya taşımayı amaçladığı da düşünülebilir. Diğer taraftan ABD içinde, yemin törenine kadar pek gündemde tutulmasa da seçim kampanyalarından süzülerek gelen iki hayaletin, 6 Ocak süreci ve Project 2025, etkisi sürüyor. Trump, kendisine yapılanların hesabını

sormak için [intikam saati](#)ni beklerken, Demokrat kanatta alınan ağır yenilginin verdiği ciddi bir sessizlik var. Zira Trump bu sefer hem Kongre'de, hem Yüksek Mahkeme'de g¼c¼ elinde tutuyor. Bu durum Trump'u 2026 Kongre ara se¼imlerine kadar, iki sene boyunca *omnipotent* hale getiriyor gibi g¼r¼nse de 20 Ocaktaki yemin ¼ncesinde se¼ilmiř başkan yardımcısı ile de ilk kırılmayı yaşadı. Trump'un 6 Ocak Kongre olaylarından h¼k¼m giyenlerin bir kısmına muhtemelen başkanlığının ilk g¼n¼nde [af](#) getireceği s¼ylemine itiraz eden Vance, 6 Ocak hadiselerinde su¼ işleyenlerin kesinlikle [affa uğramayacağını](#) ifade etti.

Trump y¼netimindeki ABD, bug¼n birinci d¼neme g¼re ¼ok daha ağır bir d¼nya g¼ndemi ile karşı karşıya. Amerikan stratejik belgelerinden g¼r¼lebileceđi ¼zere, ABD d¼nya sistemini hasımlar ve ortaklar ¼zerinden değerlendiriyor. Trump, hakkında iddia edilenlerin tersine son derece okunabilir ve s¼ylediklerini yapan tutarlı bir profil ortaya koyuyor. Trump'un Miras D¼nemi, d¼nya i¼in bir ¼atıřmanın olası olduğu g¼nlere işaret ediyor. ABD'nin elinden geldiği kadar bu ¼atıřmayı ¼telemeye ¼alıřması, sorunu enerji, hammadde ve ticaret yollarının kontrol¼yle ¼özmeye ¼alıřması, en muhtemel senaryo. Bu ¼in'in kontrol¼ kadar, Rusya'nın ehlileştirilmesini ve bir ¼l¼de tatminini de gerektiriyor. Başkan Trump, ¼ok zorlu bir d¼nemde ikinci defa Kararlılık Masası'na oturuyorken gelecek d¼rt yılın k¼re i¼in huzurlu olacağını s¼ylemek aşırı iyimserlik olur.

Dr. Kaan Kutlu Ataç, Mersin Üniversitesi

Dr. Kaan Kutlu Ataç, Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı üniversitede Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yüksek lisanslarını tamamladı. Ataç, 2016'da Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nden doktora derecesini aldı. Mersin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi olan Ataç, Milli Savunma Üniversitesi'nde Misafir Öğretim Üyesi olarak dersler vermektedir.

İsrail Dış Politikası üzerine çalışan bağımsız araştırmacı Burak Korkmaz, Türk Milli Savunma Üniversitesi'nden "Dış İlişkiler (FRUS) belgeleri bağlamında İsrail'in kuruluş sürecine ABD'nin etkisinin analizi" başlıklı teziyle 2023 yılında doktora derecesini almıştır.

Bu yazıya atıf için: Kaan Kutlu Ataç&Burak Korkmaz, “Donald J. Trump Liderliğinde Kıyamet Saati”, Panorama, Çevrimiçi Yayın, 25 Ocak 2025, <https://www.uikpanorama.com/blog/2025/01/25/trump-kiyamet-kka-bk/>

Telif@PanoramaGlobal. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.